

Програма „Икономика” модул „Бизнес администрация“, дистанционно обучение

Конспект за държавен изпит

I част

Тема 1. Микроикономика. Търсене, предлагане и пазарно ценообразуване. Обща характеристика на пазара. Търсене – ценови и неценови фактори, крива на търсенето. Предлагане – ценови и неценови фактори. Еластичност на търсенето и предлагането. Пазарно равновесие. **Потребителски избор:** обща, пределна и средна полезност; закон за намаляващата пределна полезност; потребителско равновесие; потребителски излишък. **Производство, разходи и приходи на фирмата.** Видове пазарни структури. Фирмено предлагане при съвършена конкуренция: краткосрочно равновесие на фирмата и крива на краткосрочното предлагане на фирмата; предлагане в отрасъла и пазарна крива на предлагането; равновесие на фирмата и отрасъла в дългосрочен период; отраслово и фирмено предлагане при постоянни, нарастващи и намаляващи средни разходи. Съвършена конкуренция и ефективност. **Несъвършена конкуренция.** Монопол – същност и видове; ценообразуване и производство в условията на чист монопол; дългосрочно пазарно поведение на фирмата монополист; ценова дискриминация. Монополистична конкуренция и олигопол. **Пазар на производствени фактори:** обща характеристика; пазар на труда – търсене, предлагане и равновесие; капиталов пазар; пазар на земя.

Тема 2. Макроикономика. Макроикономически проблеми и цели. Макроикономически кръгооборот. Основни макроикономически измерители: номинален и реален брутен вътрешен продукт (БВП) – подходи за измерване; брутен национален продукт, чист национален продукт, национален доход, разполагам личен доход. Дефлатор на БВП. **Бизнес цикълът и неговите фази.** **Безработица** – измерване, видове (фрикционна, структурна, циклична). Естествено равнище на безработица и потенциален БВП. **Икономически растеж** – преки и косвени фактори; екстензивен и интензивен растеж. **Колебания на цените** – инфлация, дефлация, дезинфлация и техните икономически последици; измерители на ценовите колебания – дефлатор на БВП и индекс на потребителските цени. Крива на Филипс. **Парична политика** на централната банка. Инструменти на паричната политика – операции на открития пазар, скontoва политика, регулиране на задължителните минимални резерви на търговските банки. Експанзивна и рестриктивна парична политика. **Паричен съвет** – определение, същност, функциониране. Причини за въвеждането на паричен съвет в България. **Фискална политика** – регулиране на съвкупното търсене чрез държавния бюджет. Видове фискална политика – експанзивна и рестриктивна. Държавен дълг.

Тема 3. Международна икономика. Теории за международната търговия - възгледи на представителите на меркантилизма, теории за абсолютните и сравнителните предимства (А. Смит, Д. Рикардо), теория за неравномерното разпределение на ресурсите (Е. Хекшер и Б. Олин), съвременни (алтернативни) теории. Еволюция на протекционизма в световното стопанство след Втората световна война – традиционен и нов протекционизъм. Теория за митата: видове мита; статични ефекти на митата. Нетарифни търговски ограничения и тяхното значение в съвременното световно стопанство. Либерализация на световната търговия. Глобален подход в либерализацията - Общо споразумение за митата и търговията (ГАТТ) и Световна търговска организация (СТО) – основни цели и принципи на действие. Регионален подход в либерализацията и неговата еволюция в икономическата интеграция между страните от Европейския съюз - зона за свободна търговия, митнически съюз, обединен пазар, икономически и паричен съюз. Присъединяване на Р. България към ЕС. Валутен

пазар – котировки и видове сделки. Валутен и лихвен арбитраж. Номинален, реален и ефективен валутен курс. Видове валутно-курсови режими. Валутна система на Европейския съюз. Критерии в договора от Маастрихт за присъединяване към Евронзоната.

Тема 4. Икономически теории: теоретичният принос на Джон Менард Кейнс: икономиката на пълната заетост; кейнсианската революция; кейнсианци и посткейнсианци. Новият икономически синтез и теоретичният принос на Милтън Фридмън, Фридрих фон Хайек, Джон Кенет Гълбрайт.

Тема 5. Стопанско управление. Теоретични основи на управлението - Класическа управленска теория. Развитие на управленската теория и практика. Видове теории – поведенческа (бихейвиористична), системна, теория Z. Съвременни тенденции в управленската теория и практика. **Управленски процес:** декомпозиране на управленския процес. Координация в управлението; управленско решение; етапи във вземането на управленско решение; информационно осигуряване на управленските решения. **Мотивацията в управлението:** същност и значение на мотивацията; мотивационни теории; видове и сравнителна характеристика; мотивация и парично възнаграждение; мотивация и поведение; закон за ефекта на Торндайк.

Конспект за държавен изпит

II част

Тема 1. Икономика за мениджъри. Пазарни структури и ценообразуване. Пазарни структури и степен на конкурентност. Съвършена конкуренция. Конкуренция в условията на глобализация. Монопол. Монополистична конкуренция. Олигопол и стратегическо поведение. Сливания и поглъщания. Цели и методи на ценообразуване. Ценообразуване при производството на няколко продукта. Ценова дискриминация. Ценообразуване на равнището на средните разходи. Ценообразуване според прираста на разходите.

Тема 2. Теория на организацията. Специфични измерения на лидерството в екипна среда. Ситуационни лидерски модели на Хърси-Бланчард и контра модел на Ф. Фидлер. Функционален лидерски модел на Джон Ейдър. Самоуправляващи се групи и самолидерство. Нова парадигма за лидерството. Лидерство от пето ниво. Динамика и основни принципи при организационното моделиране. Модел на целево - адаптивна организация. Организационна диагноза – същност и алгоритъм на изпълнение. Използване на данните от оценката за подобряване на ефективността и откриване на движещите механизми. Процес на проектиране - същност и алгоритъм на изпълнение. Типове организации – класификации по различни критерии. Нови типове организация. Същност и основни функции на организационните структури. Базови организационни модели и хибридни форми. Видове управленски структури. Силните и слаби страни на различните видове структури. Анализ и оценка (диагностика) на управленските структури. Нови организационни форми.

Тема 3. Организационно поведение (ОП). Същност на ОП като научна област и академична дисциплина. Основни идеи, етапи и тенденции в развитието на ОП – изменения и перспективи на съвременните организации. Измерения на новата парадигма и аспекти на ОП. Проекции на ценностите и културата върху моделите на поведение. Подходи и модели за изследване на културните различия в ОП. Концептуални модели на управление и ОП – културна стимулация и управленски стилове. Управление на културните различия в организациите. Личностен базис и ОП. Личност и индивидуални различия – определения, теории и подходи за изучаване на личностните особености в организацията; външни и вътрешни детерминанти; личностни комплекси и организационна ефективност.

Тема 4. Управление на персонала. Осигуряване на персонал - набиране, подбор, разпределение. Вътрешно и външно набиране. Източници и форми на набиране. Валидност на подбора, основни методи/техники на подбор. Разпределение, вътрешна мобилност на

персонала. Осигуряването на персонал в контекста на пазара на труда. Заплащане и стимулиране на труда. Системи на заплащане - база за формиране, основни техники за оценка на работата. Форми на заплащане, структури на заплатите. Допълнителни материални стимули и гъвкави/променливи системи на заплащане. Социални стимули. Връзки на заплащането и стимулирането с мотивацията за труд и производителността/ефективността на труда. Обучение и развитие на персонала. Основни цели на обучението на персонала. Форми и методи за обучение. Основни принципи на учебния процес. Връзка на обучението и развитието с резултатите от труда. Инвестиции в човешки капитал.

Тема 5. Бизнес етика. Моралното развитие на индивида и прояви в бизнес поведението. Моралната отговорност в бизнеса. Особенности на етичното поведение в бизнес организацията. Етичните принципи в бизнеса – принципът на утилитаризма, принципът на универсализма, морални права, справедливост. Пазар и конкуренция – етични аспекти. Психология и етика на парите. Моралните конфликти в бизнеса – класически и нови теории за конфликтите, стратегии и личен стил за справяне с конфликтите. Етичното поведение в бизнес организацията – особености, фактори, основни правила. Етични кодекси в професиите и бизнеса – същност, основни правила, изисквания и нови практики.

Конспект за държавен изпит

III част

Тема 1. Стратегически мениджмънт. Стратегически цели и задачи - характеристика и класификация на целите, управление чрез цели. Типология и класификация на стратегиите – според жизнения цикъл на фирмата, стратегия на стабилност и преживяване, конкурентни стратегии, стратегии по сектори. Модели и методи за избор на стратегия – СУОТ анализ, Бостънска матрица, адаптационен модел, анализ на пропуските. Стратегия и организационен модел – същност и видове: функционални модели, конгломератен модел, матричен модел. Стратегически контрол – предварителен контрол, текущ контрол, стратегическо наблюдение, специален контрол. Стратегически промени – вътрешни и външни фактори, налагащи промяна, класификация на промените, източници на съпротива.

Тема 2. Управление на проекти. Управление на промените чрез проекти - същност на проектите, потребност от проекти, дефиниция на проект. Структурен подход за управление на проекти – предпоставки и методи. Проектите като средство за реализиране на фирмената стратегия – елементи, нива на планиране, избор на проекти. Проекти и участници - модел “собственик – изпълнител на проекта”, поддържащи организации и промени в организацията изпълнител. Проектна организация – принципи, процеси, типове организации. Ръководители и екипи при управление на проекти – същност, съпоставка между екип и група, процес на изграждане на проектния екип, роля и функции на ръководителя на екипа. Критерии за оценка ефективността на екипа.

Тема 3. Предприемачество. Предприемач и предприемачество – същност и видове. Основни характеристики на съвременните икономически модели за предприемачество. Видове икономически ресурси, използвани в предприемаческата дейност. Роля на предприемачеството в България. Микро и макроикономически анализ на предприемаческата дейност – икономически концепции и предприемачество. Иновации в предприемаческата дейност - източници на иновации: видове и значение на „предприемаческите прозорци“ за иновации.

Тема 4. Бизнес анализ. Същност на бизнес анализа - предмет, функции, задачи и обхват. Методи и способи на бизнес анализа. Информационна база и методика на бизнес анализа. Анализ на резултатите от основната дейност на предприятието. Анализ на производството (обем и ритмичност) и продажбите на продукцията. Анализ на влиянието на асортиментната структура, качеството и конкурентоспособността на продукцията върху крайните финансови резултати. Анализ на ресурсите на предприятието. Анализ на осигуреността и използването на ДМА върху резултатите от дейността. Анализ на осигуреността с материални ресурси и тяхното използване. Анализ на осигуреността с персонал. Производителност на труда.

Тема 5. Организационна култура. Организационна култура – същност и типове. Въздействие на организационната култура върху управлението – лидер, стил на лидера, теории за лидерството. Въздействие на националните култури върху организационната култура и управлението на човешките ресурси – оценка на персонала, системи за възнаграждение, развитие на управлението и отношението към персонала.

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ЧАСТ I:

Тема 1: Сотирова Е. и Л. Йотова. Принципи на микроикономиката. Издателство на НБУ, 2008 г.

Тема 2: Статев С. и П. Илиев, Макроикономика. Издателство на НБУ, 2007 г.

Или Йотова Л. и Алякова В., Основи на макроикономиката. Университетско издателство „Стопанство“, София 2006.

Тема 3: Стефанов Ст. Електронен учебник „Международна икономика“ в системата за електронно обучение MOODLE на НБУ, 2009 г.

Тема 4: Кьосева, Н. Икономически теории. С., Издателство на НБУ.

Тема 5: Хаджиев, Кр. Електронен учебник по „Основи на управлението“ в системата за електронно обучение MOODLE на НБУ, 2007 г.

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ЧАСТ II:

Тема 1: Ракарова, С. Икономика за мениджъри, Издателство на НБУ, С. 2008 г.

Тема 2: Хаджиев, Кр. Теория на организацията. Издателство на НБУ, С. 2011 г.

Тема 3: Панайотов, Д. Електронен учебник “Организационно поведение” в системата за електронно обучение MOODLE на НБУ, 2009 г.

Тема 4: Шопов Д. Управление на човешките ресурси – първа част , Издателство Тракия, С. 2010 г.

Тема 5: Сотирова Д. Бизнес етика , Издателство на НБУ, С. 2009 г.

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ЧАСТ III:

Тема 1: Доралийски, А. Стратегически мениджмънт. Издателство на НБУ, С. 2008 г.

Тема 2: Пенчев, Р. Управление на проекти. Издателство на НБУ, С. 2008 г.

Тема 3: Дойков, Д. Електронен учебник "Предприемачество и малък бизнес", в системата за електронно обучение MOODLE на НБУ, 2012 г.

Тема 4: Радев, К., Електронен учебник “Бизнес анализ” в системата за електронно обучение MOODLE на НБУ, 2011 г.

Тема 5: Банчева, Е. и Иванова, М. Електронен учебник „Организационна култура” в системата за електронно обучение MOODLE на НБУ, 2012 г.